

Koalicija = jamstvo za uspeh

Ta mesec bo ponovno zasedal občni zbor Slovenske skupnosti, ki bo med drugim izvolil nove vodilne organe te politične grupacije zamejskih Slovencev ter hkrati določil glavne smernice za bližnje politične in deželne volitve. Ker je v zadnjih mesecih Slovenska skupnost bila takorekoč v središču političnega dogajanja na Tržaškem ni je s svojimi stališči, nastopi in ukrepi močno pogojevala potek celotnega tukajšnjega političnega življenja — spomnimo se samo na krizo v tržaškem občinskem svetu ob koncu lanskega decembra — se nam zdi, da bo njen občni zbor na novem zasedanju moral nujno temeljito, globoko in s polnim čutom za odgovornost proučiti tudi samo notranjo strukturo svoje organizacije. Pri tem se bo moral predvsem vprašati, ali sedanja struktura povsem ustreza nalogam, ki se postavljajo in se bodo v bodočnosti postavljale pred to politično organizacijo zamejskih Slovencev. Dejstvo je namreč, da je Slovenska skupnost danes po svojem statutu tako strukturirana, da pravzaprav ni popolnoma jasno, ali je to enotna politična organizacija, to je stranka, ali pa je koalicija več političnih skupin. Res je sicer, da glede na razmere, v katerih Slovenska skupnost mora razvijati svojo politično akcijo, in glede na probleme, za rešitev katerih se mora zavzemati, to načelno vprašanje ne prihaja toliko v ospredje. Glavni predmet njene politične akcije je namreč še vedno ureditev osnovnih manjšinskih vprašanj, in sicer na način in s sredstvi, ki so vsem demokratičnim političnim skupinam skupne, ne glede na njihov svetovnonazorski izvor, na njihov socialni, gospodarski program itd.

Že zadnji politični dogodki so pa pri nas pokazali, da se pred Slovensko skupnostjo ne postavljajo samo izrazito manjšinski problemi, temveč da mora ta organizacija zavzemati jasna stališča tudi do važnih družbenih problemov. Zaradi tega obstoja nevarnost kakih napačnih ocen, kakih napačnih stališč in ukrepov, če v vodilnih organih ni jasnosti pojmov, ni jasno izoblikovanega političnega, družbenega, gospodarskega koncepta ali če je organizacijska struktura teh organov takšna, da dejansko onemogoča neko dialektično razmerje, neko konfrontacijo raznih stališč in mnenj, tako da bi se iz razprav izcimilo res najboljše, da bi se posameznim problemom v diskusiji našla res najbolj primerna rešitev.

Kakšen naj bo odgovor na to, po našem zelo važno vprašanje? Ne bomo povedali

JOHNSON JE TRD

Predsednik Johnson je v torek nenadno obiskal teksaško prestolnico Dallas, kjer je bil v novembru 1963 umorjen predsednik Kennedy. To je prvič po Kennedyevem umoru, da je Johnson prišel v Dallas. To mesto je na slabem glasu po nasilstvih; med velikimi ameriški mesti je na prvem mestu po številu ubojev in umorov in verjetno ima v tem pogledu celo svetovno prvenstvo. Zato Johnsonov obisk ni bil vnaprej javljen prebivavstvu. Policija in tajna varnostna služba sta bili obveščeni o Johnsonovem prihodu šele dve uri prej in sta v naglici poskrbeli za najnujnejše varnostne ukrepe. Tudi Johnson je že doživel v Dallasu zelo neprijeten dogodek: leta 1960 so skrajni desničarji pretepli njega in ženo v veži nekega tamkajšnjega hotela in isto se je zgodilo pokojnemu Stevensonu nekaj tednov pred Kennedyevim umorom.

Johnson se je vozil po Dallasu nepoznan. Pred njegovim avtomobilom je vozil avto s policijskimi agenti v civilu, tako da ni vzbujal pozornosti. Politični opazovalci opozarjajo na ta žalostni pojav: da se namreč predsednik Združenih držav, ki so veljale za najbolj demokratično državo na svetu, danes ne upa več prosto gibati med ljudmi in se mora obdajati s takimi varnostnimi ukrepi kot kakšen diktator.

Johnson, ki je, kot znano, doma iz Teksasa, je prispel v Dallas zato, da bi prisostvoval kongresu Ameriške zveze za elektrifikacijo podeželja, ki zaseda v eni velikih dallasških dvoran. Na kongresu je imel govor, v katerem je pozival ameriško ljudstvo, naj bo enotno in pogumno, da bo kos položaju v Vietnamu. Govoril je kot

»predsednik vojskujoče se države«, kot se je izrazil neki časnikar. Rekel je, da lahko samo »trdna in vztrajna odločenost Amerike« privede do miru.

Johnson je potem dejal, da »je sovražnik v Vietnamu sklenil, da mora biti letošnje leto odločilno. Prešel je v obupno in okrutno ofenzivo, da bi vplival na končni rezultat. Vendar pa do zdaj ni dosegel svojih najvažnejših ciljev, četudi je plačal za to strašno ceno in jo daje plačevati svojim civilnim žrtvam.«

Naglašal je tudi, da se morajo vsi zavdati svoje odgovornosti, ne pa se ji odre-kati; zavedati se morajo dolžnosti, da podpirajo svoje sinove, ki se bojujejo v Vietnamu; ne sme biti izdajstva in obotavljanja, ki bi vzpodbujalo sovražnika in podaljševalo vojno. Končno je orisal program za doseg »velike družbe«, napredne in bogate Amerike. Ta program že spreminja življenje na milijone Američanov.

Politični opazovalci menijo, da je bil to eden najbolj trdih govorov, kar jih je kdaj imel Johnson. V njem je hotel opozoriti Američane, da bodo zmagali, če bodo vzdržali, kritiziranje in obotavljanje pa le podaljšuje vojno, ker daje sovražnikom upanje, da bodo psihološko zlomili Združene države. Očitno je Johnson odločen, da se to ne sme zgoditi, in prepričan, da se ne bo zgodilo. S trdim tonom je hotel izraziti to odločnost.

Vendar pa se gotovo skriva za tem govorom še nekaj več. Komentatorji ugibajo, kaj. Ena izmed možnosti je, da razpolaga predsednik s kakimi novimi podatki, ki dokazujejo, da je Severni Vietnam dokončno odklonil njegove mirovne ponudbe, bodisi direktne kot indirektne preko tujih posredovanj. Druga možnost je ta, da je hotel s takim trdim tonom pospešiti odločitev Severnega Vietnama za pogajanja in mu vzeti zadnje iluzije, da bo lahko vojaško zmagal. Tretja možnost pa je tudi ta, da si je hotel s tako trdim in odločnim govorom prihraniti zadrego, da bi moral obširneje razlagati položaj v Vietnamu in pojasnjevati, zakaj se je dalo ameriško novelstvo tam tako presenetiti gverilcem in kakšne perspektive pravzaprav vidi pred seboj. Lahko tudi, da je vse troje vplivalo nanj.

V bistvu se lahko reče, da je njegov govor razočaral mednarodno javnost, najbrž pa tudi ameriško, ker sta pričakovali, da bo povedal kaj bolj optimističnega o možnostih za mir v Vietnamu, odkoder so prihajale zadnji čas novice, ki so govorile, da sta si Washington in Hanoj le še za malenkost navzkriž, da bi se lahko začela pogajanja. Morda se je tisti »malenkostni navzkriž« medtem spet razširil.

nič novega, če ponovno napišemo, da se mora Slovenska skupnost vrniti k svojemu izvoru, to je potrditi svoj koalicijski značaj, ki ji edini more še najbolj trdno jamčiti uspeh pri njenem delovanju in pri uveljavljanju njenih stališč pri vedno večji množici naših slovenskih ljudi. Priznavamo seveda, da takšna organizacijska oblika ni lahka, ker zahteva od vseh koalicijskih skupin mnogo čuta za odgovornost, strpnosti, širokogrudnosti in plemenitosti, a po drugi strani vemo, da so to nujni rekviziti politične demokracije, ki bi ne smeli manjkati pri osebah in skupinah, katere se proglašajo in prištevajo med demokrate. To je končno tudi pogoj, da bo Slovenska skupnost lahko posredno ali neposredno razširila svojo bazo, da bo torej v njej mesto tudi za demokratično, delavsko, slovensko socialistično levico, ki danes še ni našla pravega mesta v loku obstoječih političnih organizacij.

D. L.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 3. marca, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Črni gusar«. Mladinska zgodba, napisal Emilio Salgari, prevedla in dramaturgizirala Desa Kraševac. Prvi del. Vodi Lojzka Lombar; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Glasba po željah; 13.30 Nadaljevanje glasbe po željah; 14.30 Nedeljski vestnik; 14.45 Popevke za nedeljski popoldan; 15.30 »Poročni list«, komedija, napisal Efraim Kishon, prevedel Anton Koren. Igra R. O., režira Jože Peterlin; 17.20 Igra orkester Dimitrija Tiomkina; 17.30 Prijatelji zborovskega petja, pripravlja Janko Ban; 18.00 Koncert v miniaturni; 19.15 Sedem dni v svetu; 20.30 Iz slovenske folklorne: Rado Bednarik; »Pratika za prvo polovico marca«; 22.10 Sodobna glasba.

• PONEDELJEK, 4. marca, ob: 11.40 Radio za šole (za srednje šole); 12.10 Pomenek s poslušavkami; 13.30 Prijubljene melodije; 17.20 Ne vse, toda o vsem; 17.40 Radio za šole (za srednje šole); 18.30 Iz Schumannovega in Bartokovega opusa; 19.30 Postni govori: Msgr. Rudolf Klinec: »Le-to vere«, ureja mons. Mojster; 20.50 Pripovedniki naše dežele: Manlio Cecovini: »Pričakovanje«, prevedla Lelja Rehar; 22.30 Slovenski solisti. Basist Jože Stabelj, pri klavirju Marijan Lipovšek. Samospevi Frana Gerbiča, Josipa Michla in Josipa Pavčiča.

• TOREK, 5. marca, ob: 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.00 Iz slovenske folklorne: Rado Bednarik; Pratika za prvo polovico marca; 17.20 Slovenščina za Slovence, (prof. Martin Jevnikar); 17.40 Bruno Nice: Veliki pomorščaki: »Raziskovanja na Tihem oceanu«, prevedel Gojmir Budal; 17.50 Akademski ansambel »France Marolt« iz Ljubljane, vodi Tončka Marolt; 18.30 Koncertisti naše dežele. Violinist Alfonso Mosesti, pri klavirju Wanda Leskovic; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja; 20.35 Frank Martin: »Nevhita«, magični scenski divertimento v treh dejanjih.

• SREDA, 6. marca, ob: 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Liki iz naše preteklosti: »Ivan Laharnar«; 17.20 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica; 17.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Zborovske skladbe Rada Simonitija; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.10 Zdravniška posvetovalnica, (dr. Rafko Dolhar); 20.35 Simfonični koncert.

• ČETRTEK, 7. marca, ob: 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.00 Ruska revolucija po petdesetih letih; (1) »Boj proti carizmu pred letom 1917«, prip. Hugh Seton Watson; 17.20 Marija Kacin: »Giuseppe Parini«; 18.30 Sodobni italijanski skladatelji; 19.10 Pisani blaončki, radijski tednik za najmlajše; 20.35 »Temna točka«, Napisal Aldo Palazzeschi, dramaturgiziral Belisario Randone, prevedel Martin Jevnikar. Igra R. O., režira Stana Kopitar; 22.30 Skladbe davnih dob Francesca Landina in Ser Gherardella. • PETEK, 8. marca, ob: 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Gospodinja nakupuje, (prof. Branko Pegan); 17.20 Ne vse, toda o vsem; 17.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol); 18.30 Koncerti v sodelovanju z deželni glasbenimi ustanovami. Pianistka Dubravka Tomšič; 19.00 Novele XX. stoletja: Stanko Majcen: »V točilnici«; 19.30 Postni govori: Jože Markuža: »Rast ekumeničnega gibanja v letu vere«; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 22.30 Komorne skladbe.

• SOBOTA, 9. marca, ob: 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.00 Iz starih časov; 13.30 Semeni plošč; 14.45 Pojeta: Nana Moskuri in Tony Del Monaco; 15.00 Glasbena oddaja za mladino; 16.00 Avtoradio — oddaja za avtomobiliste; 16.15 Pregled slovenske dramatike. Pripravlja Jože Peterlin in Josip Tavčar. Nova naturalistična drama; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.40 »Maksim Gorki ob stoletnici njegovega rojstva«, pripravlja Janko Jež; 19.10 Družinski obzorje, pripravlja prof. Ivan Theuerschuh; 19.30 Sestanek s »Fansi«, srečanje z ljubitelji lahke glasbe; 20.35 Teden v Italiji; 20.50 »Žrtve spovedne molčečnosti«, Napisal Josef Špilman, dramaturgiziral Tončka Curk. Drugi del; 21.40 Vabilo na ples; 22.40 Za prijeten konec tedna.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29477

Neenotnost v Budimpešti

Na mednarodnem posvetovanju komunističnih partij v Budimpešti (ki se ga Jugoslavija ne udeležuje), je prišlo že v začetku do nasprotij in to ravno o najvažnejšem vprašanju. Vodja sovjetske delegacije Mihail Suslov, znan kot »teoretik«, je predlagal sklicanje svetovne komunistične konference, »ki naj bi obnovila enotnost med partijami«, kar pomeni, da bi morala obsoditi in izključiti iz komunističnega občestva tiste, ki niso za sovjetsko obliko »enotnosti«, predvsem seveda Kitajce. Temu se je sicer diplomatsko, a odločno uprta romunska delegacija. Izjavila je, da sicer ni proti taki svetovni konferenci, a je postavila več pogojev, ki bi onemogočili, če bi bili sprejeti, povrnitev v dobo Informbiroja, ko so Stalin in njegovi sodelavci izključili iz komunističnega tabora Jugoslavijo, katera se ni hotela podrediti sovjetskemu diktatu.

—f—

STAVKA AVTOPREVOZNIKOV

V nedeljo opolnoči se je začela po vsej Italiji razen Sicilije stavka avtoprevoznikov. Ustavilo se je okrog 200.000 tovornjakov. V stavko je stopilo okrog 140.000 avtoprevoznikov, ki zaposlujejo 700.000 uslužbencev. Stavka je trajala tri dni in se je končala v sredo opolnoči. Vendar so predvidene še nadaljnje stavke, če avtoprevozniki ne bodo dosegli, kar zahtevajo. Glavne njihove zahteve so: izenačenje pogojev prevoza, brez protekcionizma s strani države v prid železnic; vključitev zastopnikov avtoprevoznikov v vse organe, ustanove in komisije, ki urejajo prometno politiko; ustanovitev uradnega seznama avtoprevoznikov, davčne olajšave.

Avtoprevozniki pri tem tudi opozarjajo na velikanski pomen hitrega avtoprevoznikstva v modernem gospodarstvu. Minister za promet Scalfaro jim je dal pred stavko neka zagotovila, katera pa avtoprevozniki niso smatrali za zadostna. Stavka je povzročila težave v preskrbi tržišč, bolnišnic in hotelov ter je povzročila hudo škodo narodnemu gospodarstvu.

Hanoj se bo pogajal po prenehanju bombardiranja

Kot poročajo, je baje vlada v Hanoju zagotovila francoski vladi, da se bo pogajala z Američani, če bodo ti prenehali z bombardiranjem Severnega Vietnama.

Vendar so napadi vietnamskih komunistov v Laosu poslabšali izglede za bližnja pogajanja.

Za pogajanja se trudi tudi italijanski zunanji minister Fanfani, v razgovorih s hanojskimi zastopniki, ki se mude v Rimu. To je omenil tudi v sredo v debati o zunanji politiki v zbornici, v zvezi s proračunom. Vendar je zaprosil parlament, naj mu dovoli, da ohrani zaenkrat vsebino teh razgovorov v tajnosti, da se ne ogrozi njihovega uspeha.

BOJI V JUŽNEM VIETNAMU

Kot je razvidno iz poročil, ki prihajajo iz Južnega Vietnama, so vietkongovci in Severnokorejci tam spet v splošnem napadu, ki pa je bolj taktičen. Vzdržujejo se dramatičnih bitk »na nož« z nasprotniki in se zadovoljujejo z obstreljevanjem njihovih

STUDENTOVSKI NEMIRI V ITALIJI

Na italijanskih univerzah se že nekaj časa — od začetka tega študijskega leta — ponavljajo stavke, demonstracije in protesti študentov. Skoro povsod prihaja tudi do zasedbe univerzitetnih prostorov, ali bolje rečeno, posameznih fakultet s strani študentov. To se je zadnji čas dogodilo v Milanu (nemir je zajel tudi študente Katoliške univerze), Turinu, Pisi in Rimu, pa tudi v Trstu, kjer so študentje (okrog sto) v ponedeljek zasedli literarno in filozofsko fakulteto. Isto se je zgodilo v Padovi.

Nemire študentov povzročajo prenatrpanost univerz, kar ne dovoljuje pravega znanstvenega študija; zastarelost študijskih programov in postopkov; zahteve po večjem »samoupravljanju« študentov v okviru univerz in še drugi razlogi, tudi socialnega značaja, npr. zahteva po »predplači«, ki naj bi jim jo plačevala država. Zdi se pa tudi gotovo, da so prislonili svoj piskerček zraven politični agitatorji skrajne, filokitajske leve, ki bi radi izkoristili tudi študentsko nezadovoljstvo v svoje namene. Da imajo prste vmes zares tudi ekstremistični elementi, dokazuje peklenski stroj, ki so ga neznanzi nastavili v začetku tega tedna pred vrata vile, v kateri stanuje rektor turinske univerze prof. Mario Allara. Pred štirinajstimi dnevi pa je podoben peklenski stroj eksplodiral v avli pravne fakultete v Turinu.

Univerzitetni profesorji in drugi odgovorni krogi priznavajo, da so študentske zahteve, posebno kar zadeva modernizacijo pouka in »razgnečenje« univerz, upravičene, obsojajo pa stavke in zasedbe univerzitetnih prostorov kot oblike izsiljevanja in nedemokratičnosti. Vsekakor ni mogoče zanikati, da so tudi univerze, enako kot bolnišnice, žrtve splošne dirke po višjih plačah s strani vsega uradništva in zahtev po neprestanem višanju proračunskih postavk za vse mogoče, posebno za vojaške izdatke, le ne za univerze in bolnišnice.

oporišč z minometalci in težkimi strojnimi. V bližini Saigona so se pojavili celo njihovi tanki. Američani odgovarjajo v glavnem z letalstvom.

Vietkonški letaki napovedujejo novo veliko ofenzivo v Saigonu in drugod. Pri velikem ameriškem oporišču Khe Sanh, ki ga oblegajo Severnovietnamci, se nasprotnika še vedno samo »otipavata«, pričakovati pa je vsak hip bliskovit in silovit splošen napad na oporišče. Severnovietnamci in vietkongovci ga bodo skušali najbrž zavzeti že s prvim sunkom, padec te trdnjave bi spet pomenil hud udarec za ugled ameriške vojske v Vietnamu.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 3. marca, nedelja: Milena, Kunigunda
- 4. marca, ponedeljek: Kazimir, Miroslav
- 5. marca, torek: Bogo, Friderik
- 6. marca, sredo: Danica, Breda
- 7. marca, četrtek: Tomaž, Iztek
- 8. marca, petek: Janez, Ivica
- 9. marca, sobota: Frančiška, Bojka

Brezbrižnost do pomorov Judov

Ameriški časnikar Arthur Morse je objavil te dni knjigo z naslovom »Medtem ko jih je šest milijonov umiralo: kronika ameriške apatije«. V njej prikazuje, kako bi bile mogle Združene države s svojimi zavezniki rešiti velik del Judov pred preganjanjem po nacizmu in pred okrutno smrtjo med drugo svetovno vojno, če bi tega ne bili preprečili apatija in birokratsko izmičkanje, posebno v Washingtonu in v Londonu. To dvojje je po mnenju Arthura Morsa posredno odgovorno za množično pokončevanje evropskih Judov po nacistih.

Morse opira to svojo trditev na dokumente, ki so jih držali doslej v tajnosti. Obtožuje zlasti vlado nekdanjega ameriškega predsednika Franklina Delana Roosevelta in njegovo zunanje ministrstvo. Morse naglašja, da Združene države niso dovolj odločno protestirale proti preganjanju Judov v prvih letih nacistične vladavine; delale so ovire beguncem, ki so si želeli poiskati zavetje v Združenih državah, ter so vlekle stvari na dolgo, ko je končno prišlo do tega, da bi izdelali načrte za rešitev Judov pred množičnim pokončevanjem.

ZAKAJ NISO BOMBARDIRALI SS-OVSKIH TABORIŠČ?

Morse navaja kot dokaz za to zlasti neki memorandum, ki ni bil doslej še nikoli objavljen; pripravilo ga je ameriško zakladno ministrstvo v januarju 1944. Memorandum ima naslov »Poročilo zakladnemu tajniku o pasivnosti te vlade, kar zadeva pomore Judov«.

Ta Morsejeva knjiga samo potrjuje mnenje, ki so si ga ustvarili poznavavci medvojnih razmer: že prej o ameriški politiki zadnja leta pred vojno in med vojno. Sicer ni mogoče zanikati, da so kljub vsemu mnogi begunci, Judje in Nejudje, iz Nemčije in iz zasedenih dežel našli zavetje v Združenih državah, med njimi tudi tako slavni kot Thomas Mann. Toda to je bil

samo majhen delček vseh tistih, ki so bežali pred Hitlerjem, da bi si rešili življenje. Zaradi ameriške birokratske počasnosti so nacisti zajeli v Franciji, Avstriji, na Češkem, Holandskem, Jugoslaviji in drugje veliko število Judov, ki so še vedno čakali na ameriške vizume, in jih seveda pokončali. Do beguncev v Združenih državah so kazali hlad: celo Thomas Mann je moral opravljati službo majhnega uradnika nekje v Kaliforniji, da si je zaslužil begunsko podporo.

Nedvomno je bilo ameriški obveščevalni službi znano, da obstojajo v Nemčiji in na Poljskem uničevalna taborišča kot npr. Auschwitz. Zakaj torej Združene države niso poslale letal, da bi bombardirala uničevalne naprave in taborišča SS-ovskih stražnikov, ali pa da bi držala pod nadzorstvom proge, po katerih so prevažali nacisti v dolgih tovornih vlakih žrtve v taborišča? Pi-

sec tega članka je bil med vojno sam dalje časa v nacističnem taborišču v Nemčiji in ve, kako željno so si interniranci želeli, da bi prišla zavezniška letala bombardirat ali mitraljirat sosedno taborišče SS-ovskih paznikov. Toda ves tisti čas je padla le ena sama zavezniška bomba na taborišče SS-ovskih krvnikov in še to na — krojačnico SS-ovskih uniform namesto na krematorij, iz katerega se je stalno kadilo. Še po koncu vojne je bilo SS-ovsko taborišče podobno bolj velikanskemu, lepo in skrbno negovanemu parku kakor morišču in kasarni.

PAPEŽ NI IMEL LETAL

Pisatelj Hochhuth je očital papežu Piju XII., zakaj se ni bolj zavzel za Jude. Toda papež ni imel letal, da bi jih bil poslal uničevat taborišča za množično pobijanje. Zakaj niso tega storile Združene države in Anglija? In zakaj ni tega storila Rusija? Nedvomno je bilo tudi Rusom znano, kaj se dogaja v Auschwitzu in v drugih tabo-

(Nadaljevanje na 7. strani)

Predavanje predsednika Kavčiča v Skopju

Predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič, ki se mudi te dni na obisku v Makedoniji, je imel v Skopju predavanje, v katerem je orisal stališče SR Slovenije oziroma slovenskih političnih in gospodarskih krogov do glavnih političnih in gospodarskih problemov v Jugoslaviji. Ponovno je poudaril, da naj republike same rešujejo vse gospodarske in politične probleme, ki ne spadajo nujno v pristojnost federacije, po dogovoru. Rekel je, da Slovenci niso proti nadaljevanju ali za zmanjšanje svoje pomoči »nerazvitim« na jugu, pač pa hočejo sami reševati svoje probleme.

PREPOVEDANA PRODAJA POSAMEZNIH CIGARET

Senatna finančna komisija je sprejela sklep o prepovedi prodaje posameznih ci-

garet, torej iz že odprtega zavojčka. To utemeljujejo s higienskimi in vzgojnimi razlogi. Tako so namreč kupovali cigarete predvsem mladostniki, ki nimajo denarja za cel zavojček. Senatorji upajo, da bo mladina tako manj kadila.

SMRTNA NESREČA RAVNATELJA POSTOJSKE JAME

V torek se je ubil pri avtomobilski nesreči Adolf Gerželj, ravnatelj jame v Postojni. Bil je iz stare in številne postojnske družine, bivši partizan in politični delavec. Star je bil komaj 44 let. Zapustil je ženo in dva otroke. Pokopali so ga v četrtek popoldne v Postojni, ob zelo veliki udeležbi prebivalstva, ker je bil priljubljen zaradi svoje prijaznosti in ustrežljivosti. Naj počiva v miru!

F. J. * 5 SMRT V POMLADI

»Rada bi si ogledala cerkvico,« je dejala Majda. »Ali je odprta?«

»Ne, ključ pa hrani neki kmet doli pod goro, ki je obenem tudi cerkveni ključar,« je rekel Janez.

»Škoda,« je odvrnila razočarano. »Hotela bi videti notranjost.«

»Saj si jo lahko ogledate tudi skozi okna, ki so čisto nizko. Če hočete, vam grem pokazat,« se je ponudil Tine.

»Prosim,« se je razveselila. »Ti ne greš, Jelka?«

»Ne, bom rajši počivala, da bom potem lažje hodila. Sicer pa sem jo že večkrat videla tudi odznotraj,« je rekla Jelka.

Janez je hotel ostati pri njej in tako sta se Tine in Majda sama napotila proti cerkvici, ki je bila podobna starinski, mračni utrdbi, kljubujoči času in samoti, snegu in viharjem. Razkazal ji jo je od vseh strani in jo opozarjal na gotske značilnosti njene arhitekture, da bi prikril svojo tajno zadržanost.

»Jelka mi je pravila, da je to najvišja cerkvica na Slovenskem,« je rekla. »Kako visoko pa leži?«

»Skoro tisoč sedem sto metrov. Niste bili še nikoli tu gori?«

»Še nikoli. Pa vi?«

»Jaz pa že večkrat. Skoro vsako leto se povzpneva s prijateljem sem gor, včasih tudi pozimi.«

»S smučmi?«

»Da. Takrat je še lepše.«

»Pa zakaj se vama je tako priljubila ta gora?« se je čudila.

»Najbolj zaradi svojih gozdov in samotnosti, ker sem gor zaide le malo izletnikov. Pa tudi zaradi ljudi, ki prebivajo tod okrog. Toda težko je z besedami izraziti čar te gore. Morda ga boste pa začutili tudi vi in potem se boste tudi vi večkrat povrnili sem gor.«

»Mogoče ga bom pa res začutila,« je rekla, »saj imam rada gore, le doma mi branijo, da bi hodila nanje. Vi pa ste prav zaljubljeni vanje, ali ne?«

»Ja,« je odvrnil, in potem ni vedel kaj več reči. Na tihem si je zaželel, ne da bi vedel zakaj, da bi res začutila skriti čar teh gozdov in molčečih, vase zaprtih ljudi, da bi vse to občutila kakor on.

Cerkvena vrata so bila res zaklenjena. Tako sta le skozi motna, razbita stekla nizkih oken, vdrela v starinske svinčene okvirje, opazovala notranjščino cerkve, iz katere je zaudarjal vonj po prestanem kadilu in nagnitem lesu. Toda saj ni bilo bogve kaj videti. Notranjost je bila mračna in v poltemi sta razločila le medle obrise borne starinske cerkvene oprave, ki jo je dosegala negotova svetloba, prodirajoča skozi zamrežena okna.

»Tako zapuščena se zdi,« je dejala deklara, »ali ne mašujejo več v njej?«

»Pač, toda le enkrat na leto, ko pridejo romarji.«

»Tako čudno je, če človek pomisli, da je zunaj in znotraj še vse prav tako, kakor je bilo pred stoletji,« je rekla nekam zasnano in šla z roko preko hrapavega kamenitega zidu. »Kar tesno mi postane pri srcu, če pomislim na to, sama ne vem, zakaj. Imam občutek, kakor da se je čas tu gori nekoč pred davnimi leti ustavil kakor ura, ki so jo pozabili naviti, in da veje tod še vedno isti zrak kakor pred stoletji.«

(Dalje)

Tržaškega

Pustni obhod na Opčinah

Pustni obhod na Opčinah, ki bi bil moral biti že v soboto, pa je bil zaradi slabega vremena preložen na torek popoldne, je doživel popoln uspeh, če sodimo po številu gledavcev in po tem, kako se je odvijal program. Pločniki so bili natrpani z ljudmi; veliko jih je bilo iz Trsta in tudi iz drugih občin na Tržaškem ter celo iz sosednje Slovenije.

Nad dva ducata vozov in precej skupin, ki so šle peš, je sestavljalo sprevod, ki se je dobre pol ure vil mimo gledavcev. Z vozmi ali skupinami je bila zastopana skoro vsaka vas na tem koncu Tržaškega, najboljše pa poleg Opčin samih Trebče, Gropada, Veliki Repen, Kontovel, Prosek, Bane itd. V vsem je bilo veliko okusa in humora, vložena pa je bilo tudi veliko truda in tudi denarja. Posamezni vozovi so vzbudili med gledavci spontan smeh ali tudi klice občudovanja, npr. kontovelska skupina s svojimi ribiči in njihovimi ženami, proseška skupina s svojim grajskim stolpom, Trebenci s svojim zares izvirnim in duhovitim »škovacovodom«, ki je ironiziral tragično dejstvo, da tržaška smetarska služba še vedno zasipava tamkajšnjo okolico z mestnimi odpadki, kljub vsem debatam in akcijam za varstvo Krasa. Zelo je ugajala skupina mladih »prazgodovincev« s kočjo na kolesih. Bilo pa je še več posrečenih skupin, npr. paradiji na zdravniške in na presaditve srca, pod geslom »Pijantus in trapijantus«, »ura« s kukavico, »osmica«, kmečka »ohcet« itd.

Po sprevodu je bilo na Brdini kronanje kralja Pusta II. Seveda pa so ga nezvesti podaniki že naslednji dan vrgli s trona in sežgali.

Opaziti pa je bilo, da si naši ljudje niso čisto na jasnem, kaj je pust in kaj je folklorni festival. Tako smo videli v sprevodu alegorične vozove, ki bi spadali v resnici v sprevod kakega folklornega praznika. Starih ljudskih noš, orodja in navad nikakor ne bi smeli voziti v karnevalskem sprevodu, to so stvari, ki zahtevajo in zaslužijo spoštovanje in v bistvu tudi niso humoriistične, kakor bi zahteval pust, ampak resne. Verjetno v odboru prireditve ni bilo nikogar, ki bi bil ljudem to vnaprej razjas-

RADIJSKIM POSLUŠALCEM

Radijske poslušalce opozarjamo na zgodbo v sedmih nadaljevanjih »Zrtev spovedne molčečnosti« Josefa Spillmanna, ki bo od 2. marca do 13. aprila na sporedu Radia Trst A vsako soboto ob 20.30.

Resnična, živa in razgibana zgodba bo gotovo vzbudila zanimanje radijskih poslušalcev.

PROSVETNO DRUŠTVO »IGO GRUDEN«

priredi v nedeljo, 3. marca, ob 15. uri v prosvetni dvorani v Nabrežini

PREŠERNOV PRAZNIK

Na sporedu so: branje odlomkov iz Slodnjakovega romana o Prešernu; recitacije članov SG iz Trsta; nastop mladinskega zbora »Kraški slavček« in koncert pevskega zbora »J. Gallus« iz Trsta.

nil. Pač pa je želeli, da bi kazali naši Kraševci in ribiči svoje lepe stare noše in orodje, od bark do starih vejalnic kdaj poleti ali v jeseni na posebnem prazniku kraške folklore, morebiti v zvezi s kakšnim »taborom«, kot sta Kmečki tabor ali Tabor Slovenske prosvete na Repentabru.

Prvo nagrado za skupine, udeležene v obhodu, je dobila skupina »ribičev« s Kontovela, drugo pa skupina iz Trebče za duhoviti »škovacovod«.

—0—

Sempolaj:

NOVI OTROŠKI VRTEC

Deželni odbor je pred nekaj dnevi s posebnim odlokom dokončno odobril gradbeni načrt novega otroškega vrtca v Sempolaju. Načrt, ki ga je po naročilu občinske uprave izdelal nabrežinski gradbeni tehnik Miro Petelin, predvideva nekaj nad 23 milijonov lir stroškov, ki jih bo občina delno krila z državnim prispevkom in delno s posojilom. Za novo poslopje je občinska uprava že leta 1964 določila del zemljišča ob osnovni šoli. Zato bo morala uprava sedaj celotno šolsko dvorišče, ki je precej obširno, tako preurediti, da bo lahko služilo za potrebe obeh ustanov.

Dela novega vrtca bodo v kratkem oddana na dražbi.

Repentabor:

NESPREJEMLJIV UKREP ŠOLSKEGA PATRONATA

Pred dnevi je tržaški slovenski dnevnik objavil vest, da je Šolski patronat, ki deluje na področju repentaborske občine, uvedel nekakšno utrakvistično šolo za osnovnošolske otroke na Repentabru. Šolski patronati so namreč letos začeli po vsej državi uvajati reden pošolski pouk in so v ta namen prejeli od države potrebna denarna sredstva. Za Repentabor, kjer ima italijanska šola le sedem učencev, je patronat sklenil, naj pošolski pouk vodijo tri učiteljice, in sicer tako za slovenske kot italijanske otroke. Ker ena izmed teh učnih moči ne zna slovenski, je naravno, da bo tudi slovenske otroke poučevala samo v italijanskem jeziku, kar pomeni, da bodo slovenski učenci pri pouku prikrajšani in dejansko diskriminirani.

S tem stanjem slovenski starši nikakor niso zadovoljni in zato zahtevajo, naj se vprašanje čimprej tako uredi, kot ustreza pravičnosti in končno tudi zdravi pameti. V tej zvezi dalje omenjamo, da sestava upravnega odbora Šolskega patronata za Repentabor ne ustreza dejanskemu stanju v tamkajšnji občini, ki je po narodnostni sestavi izrazito slovenska. Zato bi jo bilo treba spremeniti, kar bi tudi omogočilo, da bi ne prišlo do takšnih ukrepov, kot je zadnji v zvezi z uvedbo pošolskega pouka.

GOSPODARSKI STIKI Z JUGOSLAVIJO

Tržaški arzenal bo prenovil štiri tovarne ladje za »Slobodno jadransko plovidbo« v Splitu, za skupno 800 milijonov lir. Pogodba je bila podpisana te dni. Verjetno bo to dalo delo tudi ladjedelnici Felszegy.

ZAPOSTAVLJANJE DRAMSKIH RADIJSKIH SODELAVCEV NA POSTAJI TRST A

Zadnjič smo poročali, da so se pridružili vsedržavni stavki dramskih radijskih sodelavcev tudi člani Radijskega odra in člani Slovenskega gledališča. Stavka je imela solidarnostni značaj; slovenski sodelavci so ob tej priliki opozorili vodstvo RAI in javnost ter sindikalne organizacije na to, da so oni v mnogih ozirih zapostavljeni in so zato upravičeno zahtevali, da se njihov položaj izenači z vsedržavno pogodbo o radijskih nastopih. Saj se zdi nemogoče, da ne uživajo sodelavci pri istem podjetju RAI in pod isto streho enakega ravnanja.

Te dni sta vložila predstavnik Slovenke skupnosti na občini in v deželnem svetu interpelacijo, v kateri prosita za pojasnilo, kako je mogoča taka dvojna mera, in zahtevata, da se to zapostavljanje slovenskih sodelavcev odpravi.

Gre za nižje honorarje, ki jih prejemajo v primeri z italijanskimi sodelavci člani Radijskega odra in člani Slovenskega gledališča za nastope na radiu in za dejstvo, da ne prejemajo nobene odškodnine za ponovitve del, ki so registrirana in jih je na leto več od polovice, pri čemer postaja sploh ne omenja, da so to ponovitve.

Slovenska javnost upa, da bo tako ugledna ustanova, kot je RAI, čimprej popravila to diskriminacijo.

Nabrežina:

IZPLACILO ŠTIPENDIJ DIJAKOM

Devinsko - nabrežinska občinska uprava sporoča, da starši dijakov višjih srednjih in strokovnih šol, ki so vložili prošnje za dodelitev deželnih štipendij in prispevkov za potne stroške, lahko dvignejo štipendije in prispevke pri podružnici Tržaške hranilnice v Sesljanu. V ta namen sta dežela in občina nakazali skupno 4 milijone in 880 tisoč lir. Ugodno so bile rešene vloge vseh prosilcev.

Beneška Slovenija

Cedad:

OBMEJNI PREHODI — NAŠE STARINE

Na petih važnejših obmejnih prehodih v Beneški Sloveniji je bil tudi v prejšnjem mesecu precej živahen promet s prepustnicami in dvolastniškimi izkaznicami. Čez mejo je šlo 32.700 oseb, od teh približno dve tretjini italijanskih državljanov. Največ ljudi gre, kot vedno, skozi blok pri Stupici. Drugo najštevilnejšo mero prehodov izkazuje Učja.

Pri Stupici se promet razvija zelo hitro po zaslugi obojih obmejnih stražnikov. V januarju je turistični promet nekoliko padel zaradi snežnih zametov in poledenelega cestišča, ki je bilo še prejšnji teden nevarno na obojnih ovinkih.

Kljub neugodnemu letnemu času pa prihaja v Cedad še vedno precej tujcev, ki se zanimajo za naše starine, muzeje in spomenike. Če izvzamemo muzej, ki redno služe tudi ob nedeljah popoldne, so drugi spomeniški kraji ob nedeljah ali zaprti ali brez vodičev ali brez opisnih tolmačenj, kakor smo jih videli še lansko poletje. Če že ni vodičev, ki jih ni potreba, posebno vsiljivih, bi moralo spomeniško varstvo

VESELO PUSTOVANJE

Letošnje pustovanje je bilo v Gorici kar dovolj živahno; to pa le v dvoranah pri pustnih zabavah in plesih, ne pa zunaj, na cestah s kakimi maškaradnimi povorkami kot v starih časih.

Poleg manjših plesov predstavlja višek goriškega pusta vsakoletni kmečki ples v veliki telovadni dvorani. Letos so obhajali njegovo 60-letnico, odkar so ga kmetje, danes neposredni obdelovalci, priredili obenem s polento in golažem.

Med tradicionalne goriške pustne prireditve štejemo tudi ples Planinskega društva. Svoje čase, v velikih dvoranah, je bila to elitna prireditev goriških Slovencev. Zdaj se mora zadovoljiti s skromno dvorano »pri Pakju«. Pa je bil v soboto kljub tesnim prostorom 13. ples zelo razgiban v planinsko prirejenem okolju.

Že več let se ponavlja tudi običaj pustne zabave v dvorani Katoliškega doma. Tudi v nedeljo popoldne je privabila veliko število ljudi, ki ljubijo bolj mirno zabavo. Če dodamo še otroško maškerado v torek popoldne v klubu »Simona Gregorčiča«, smo skoro izčrpali spored slovenskega pustovanja v Gorici. — Pustni torek pa si vsak prihrani za končno norenje do pepelnicega mačka, po največ v sklenjenih družbah. Edina pustna prireditev v postu na Goriškem bo v nedeljo v Krminu. To bo povorka pustnih alegoričnih vozov, ki je v nedeljo zaradi slabega vremena ni bilo.

UREJEVANJE ŠOLSTVA

V ponedeljek sta predstavnika Sindikata slovenskih šolnikov v Gorici govorila s poslancem Zuccalijem o šolskih zadevah na Goriškem. Pri sestanku je bil navzoč tudi pokrajinski odbornik Waltritsch.

Govorili so o zakonskem predlogu za imenovanje slovenskih didaktičnih ravnateljev. Za Trst je predvidenih pet mest, za Gorico pa le eno. Na podlagi učiteljskih mest — 110 v Trstu, 43 v Gorici — morata biti v Gorici najmanj dve didaktični mesti,

- Kanalska dolina

poskrbeti pri vsaki zgodovinski ostalinici za tablico z opisom in tolmačem. To pa ne samo v italijanščini, ampak tudi v slovenščini, ker si prihaja vsak teden več ljudi iz Slovenije ogledovat rimske in langobardske starine v Čedad.

Učja:

NIČ VEČ ODREZANI

Vas Učja in ves okraj okoli nje je veljal že izza davnih časov za kraj, ki je najmanj pol leta odrezan od sveta. Že ime samo, Učja ali Volčja vas kaže na volkove in na gozdno osamelost.

Učja je bila pozimi vedno tam daleč neke Bogu za hrbtom. Ne na soško, ne na beneško stran niso bila pota prehodna. Dogodilo se je celo, da je včasih kdo obležal v snežnih zmetih, ki je šel klicat zdravnika v dolino.

Letos pa je, hvala Bogu, v tem oziru nekoliko drugače. Pokrajinska uprava je poskrbela, da sta bila na delu vedno dva motorna snežna pluga. Pot od Učje do Tarcenta je bila tudi v najhujši zimi in zamehtih vedno odkidana in prehodna. Zato je tudi vsa vaška soseska izrazila pokrajinski upravi svojo hvaležnost.

ne pa le eno. Drugi razlog za dve mesti je pa ta, da že sedaj dejansko obstojata dve mesti. Če bi bil ta zakonski predlog izglasovan, bi torej nazadovali, ne napredovali. Potreben je tudi šolski nadzornik samo za naše osnovne šole in poseben podskrbnik za vse slovenske šole v deželi.

Poslanec je obljubil, predstavnikom sindikata, da se bo zavzel za slovenske zahteve, za enkrat vsaj kar se tiče dveh ravnateljev.

So pa še druga nerešena vprašanja glede naših učiteljev. Prejeli smo pritožbe, da še sedaj niso rešene vloge učiteljev, ki so zmagali pri zadnjem slovenskem, učiteljskem natečaju, a niso prišli v lestvico, češ da so poučevali na strokovni in ne na osnovni šoli ter da zato nimajo dovolj predpisanih službenih let. Dejstvo pa je, da se jim je takrat štelo službovanje na strokovni šoli kot poučevanje na osnovni in je celo šolska oblast sama upoštevala tista leta pri točkovanju kot osnovnošolska. Ker gre le za nekaj slučajev in bi nihče tretji ne bil prizadet, upamo, da bo šolska oblast omenjeni priziv ugodno rešila.

MEDNARODNA AVTOPOSTAJA

Goriški občinski svet je odobril okvirni načrt za veliko mednarodno avtomobilsko osebno in tovorno postajo. Zgrajena bo na prostoru med železniško progo in Mirenko cesto, severno od letališča do Jeremitišča. Površina postajališča meri okrog 390 tisoč kvadratnih metrov. Tod bo tudi tekel priključek avtoceste Villesse-Gorica k avtocesti Gorica-Ljubljana.

Načrtovana obmejna avtopostaja bo imela ogromne razsežnosti. Vsi njeni objekti bodo zgrajeni po sodobnih stavbenih načelih. Preračunana je tudi za mednarodni živinski prevoz. Celotni stroški za odkup zemljišč, za vrsto stavb, za ceste, proge, dohode, lope, urade itd., bodo znašali dve milijardi 808 milijonov lir.

Stroški se pa bodo obrestovali, ker bo ves promet z Vzhodom usmerjen preko Gorice.

STAVKA PREVOZNIKOV

Avtomobilski tovorniški prevozniki iz goriške pokrajine so napovedali za 26., 27. in 28. februar popolno stavko. Prevoznikov vseh tovrstnih podjetij je pri nas okrog 90. Zahtevajo predvsem enake pravice pri prevozništvu tovorov, kot jih ima železnica; znižanje cestnine; itd. Pogajanja z oblastmi niso privedla zaenkrat še do nobenega zaključka.

Zato so prevozniki priredili na pustni torek stavko posebne vrste. V dolgi povorki tovornjakov so hupali in trobili po mestnih ulicah in okoli Rdeče hiše, da je šlo kar skozi ušesa, meščanom seveda dosti bolj kot pa oblatnikom. Goričane so pa prevozniki odškodovali s tem za pustni korzo, ker ga že več let v Gorici ni.

Posebno zanimivi so bili tovornjaki, ki so imeli nataknejene velike lepake z italijanskimi napisi »Hočemo kruha!« Ker ne gre za šoferje, marveč za lastnike, ki pa še niso lačni, so se meščani kar muzali. Od resnosti je do smešnega včasih le kratek korak — posebno v pustu.

Doberdob:

SKUPEN NASTOP

V Doberdobu se včasih le dogodi kaj bolj spodbudnega kot golo vrtenje okrog tistega elektronskega stroja, ki ga najbrž nikoli ne bo.

Torej, iz velikih tehničnih »mednarodnih« pogledov smo se v nedeljo znašli v prijetnem objemu domovinskega čustvovanja. Imeli smo nadvse lepo posrečeno Prešernovo proslavo. Posebnost je še v tem, da je Prešernov duh pravega slovenstva združil v skupen nastop peyski zbor prosvetnega društva »Jezero« in člane mešanega pevskega cerkvenega zbora »Hrast«. Vsak zbor je pod svojim dirigentom zapel vrsto izbranih pesmi ob velikem navdušenju poslušavcev. Čutili so, da je možno ob gotovih proslavah tudi skupno sodelovanje.

Med pevskimi točkami je letošnji Prešernov nagrajenec, član gledališča Jožko Lukeš lepo recitiral Prešernove pesmi. Navzoče je iznenadil tudi domačin pesnik Filibert Benedetič, ki je recitiral tri svoje pesmi.

Ves kulturni večer je bil na višini in je zadovoljil zahtevne in preproste obiskovavce. Po prireditvi so se zbrali člani obeh društev pri kozarcu vina in v domači pesmi.

Števerjan:

ŠTEVERJANSKI HRAST

Kdo ni poznal našega starega mežnarja Cirila, Hledeta po priimku? Ta 82-letni hrast števerjanske fare je omahnil 13. februarja v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici.

Več kot pol stoletja je cerkovnik Ciril pomagal v števerjanski cerkvi zlatomašniku Cirilu. Bila sta kot dva stebra v Števerjanu. Drug drugemu v oporo in v pomoč. Ko je slišal Ciril, da je župnik Ciril Sedej dotrpel, je vzdihnil, da bo tudi on šel kmalu za njim. Čez 12 dni se je res tako zgodilo. Dotrpel je tudi dobri Ciril Hledeta, ki ga je življenje bridko kovalo. Gotovo uživa zdaj plačilo poleg svojega župnika v nebesih.

Našo občinsko skupnost je razveselila nova vest, da je ministrstvo nakazalo poleg 600 še 200.000 lir za občinske potrebe. Nekaj denarja bo treba porabiti tudi za pravo županske hiše.

Tudi nekatere naše poti kličejo po lopati in krampu. Posebno po večdnem deževju se ob poteh tu pa tam zemlja useda. Po zadnjem dežju se je pripetil tak ugrez v Dragi. Sesedlo se je več sto kubičnih metrov zemlje, ki je močno poškodovala pod bregom ležeče nove trtne nasade.

KULTURNO GOSTOVANJE

V nedeljo 3. marca ob 16.30 bo v dvorani Katoliškega doma v Gorici večer furlanske pesmi in folklorne. Nastopila bosta pevski zbor »Città di Gradisca« iz gradiške in folklorna skupina iz Caprive. Pevski zbor bo izvajal domače furlanske pesmi v sodobnih prireditvah. Folklorna skupina pa ima na sporedu vrsto starih furlanskih plesov.

Furlanski zbori bodo s tem nastopom vrnil obisk naših zborov v Gradiški. Zato bodo na tem prvem srečanju sosednih Furlanov v dvorani goriških Slovencev nastopile tudi naše prosvetne skupine. Moški zbor »M. Filej« bo izvajal več pesmi.

Spored te furlansko-slovenske prireditve bo bogat in pester.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Simpatično, a preveč pesimistično

Te dni smo dobili v roke prvo številko nove slovenske revije z naslovom »Slovenska vest«. Ta, morda nekoliko preveč zahtevni naslov označuje simpatični poskus skupine izseljenskih pisateljev in drugih intelektualcev, pa tudi nešolanih ljudi, da bi ustvarili novo revijo, ki bi kritično in konstruktivno prispevala k pluralizmu današnje slovenske misli in literature. Revija, ki je šapilografirana, bo izhajala mesečno. Uredništvo je v mestu North Altona 3025 v avstralski državi Victoria, odgovorni uredniki pa so Bert Pribac, Jože Kapusin in Lev Detela, ki je odgovoren za prispevke kulturnega značaja.

Kot motto prinaša revija Prešernove verzije: »Tajati led naš šele začne se, pomlad je drugod že...«. Prva številka ima 32 gostotipkanih strani velikega formata ter prinaša precej gradiva. Bert Pribac je napisal uvodnik z naslovom »Napotnica Věsti«, v katerem pravi med drugim: »V svetu, tudi našem slovenskem, ki zapravlja še tisto malo duhovnih vrednot, ki so nam vsaj prihodnost kazale v lepši luči, ni lahko priti na dan z listom, ki naj bi skušal te vrednote izčistiti in jim dati novo mesto med našim narodom... S takimi občutki se podajamo v izdajanje in urejanje »Slovenske vesti«, ki ni samo vest v smislu novic, ampak vest in zavest rodu, ki je videl dovolj grozotnih prizorov na naši zgodovinski pozornici, dovolj zmote pri naših starejših in predvsem preveč nasilja, sebičnosti in zlobe, madežev, ki se še vedno oznanjajo uradno in neuradno med našimi ljudmi.«

Bert Pribac je prispeval tudi naslednji, obširni esej »Izmenjava misli v slepi ulici ali jezikovno brezno med neukimi in izobraženici«, v katerem čisto upravičeno opozarja na vedno bolj očitno dejstvo, da ljudje, ki imajo kaj povedati, ne znajo ali nočejo več pisati za preproste ljudi, ampak se izražajo v jeziku, ki je razumljiv — če sploh je — samo izbrancem. Kot primer za to citira tudi odlomek iz razprave Aleša Lokarja »Dialog in Slovenci« v tržaški reviji »Most«. Jože Kapusin pa je napisal članek o kulturnih in narodnostnih razmerah med Slovenci v Avstraliji.

Lev Detela je avtor obširnega eseja »Ne-

demokratičnost slovenske kulture«, ki jo začne s pesimističnim stavkom: »Proces razkranja ekonomskega, ideološkega in etičnega obraza slovenskega naroda teče nevzdržno naprej...«. Revija poroča tudi o procesu proti Marjanu Rožancu in komentira še razne druge dogodke v slovenskem kulturnem življenju. Zanimiv je tudi prispevek Cirila Setničarja »O surovinah za tovarne mila in še druge vsakdanje novice«. Na žalost je slovensčina tistih sodelavcev, ki žive že dalje časa onkraj oceanov, premalo čista in bi moralo biti uredništvo v tem pogledu strožje.

Moti tudi pretiran pesimizem nekaterih člankov glede na slovenske razmere doma in v tujini. Njihovi avtorji vidijo predvsem vse negativno, ne pa tudi pozitivnega, vseh tistih konstruktivnih prizadevanj posameznikov in skupin, ki vendarle dovoljujejo in upravičujejo bolj optimistično in vedro presojo današnjega položaja naše narodne skupnosti, ki ni doživljala še nikdar tako dinamičnega in burnega razvoja kakor danes. Res, da se pri tem marsikaj podira, a hkrati se gradi tudi marsikaj novega. Rušenju starih miselnih sistemov in odmiranju pojmovanj, ki so postajala anahronistična v današnjem svetu naglega razvoja in brezbržne znanstvene kritičnosti odgovarja tudi klitje novih idej in ustvarjalno vrenje med novimi generacijami. Upamo, da se bo »Slovenska vest« izmotala iz svojega pesimizma in našla pozitivnejši in aktivnejši odnos do današnje slovenske stvarnosti.

Revija stane dva avstralska dolarja.

Ingmar Bergman se zdi sam sebi zelo važen

Znani švedski režiser Ingmar Bergman je priredil v ponedeljek zvečer v Rimu tiskovno konferenco, v zvezi s svojim najnovejšim filmom »Volčja ura«, ki so ga tisto dopoldne prvič predvajali v Rimu. Bergman je sklical časnike v hotel, v katerem prebiva skupaj z 21-letno norveško igralko Liv Ullman, ki igra glavno žensko vlogo v istem filmu. Zaradi nje je 49-letni Bergman zapustil svojo četrto (!) ženo.

Casnikarjem je povedal, da so »vsi njegovi filmi vedno osebne izjave.«

»Jaz sem v vseh osebah: v nosilcu glavne

vloge, v igravki in tudi, kot v »Volčji uri«, v demonih, ki jih preganjajo«, je rekel. Iz njegovega pripovedovanja je bilo razbrati, da se zdi sam sebi zelo važen in problem je zanj tisto, kar sam občuti kot problem. Drugi ljudje s svojimi problemi ga bogve kaj ne zanimajo — če ga sploh kaj.

GLASBENA MATICA V TRSTU

V nedeljo, 3. marca, ob 17. uri v Kulturnem domu nastop baletnega ansambla ZGBI iz Ljubljane s pravljicnim baletom

H R E S T A C

glasba P. I. Cajkovski

Koreografija: Lidija Wisiak, Anton Dolin, Henrik Neubauer, Gorazd Kosperek; Priredba in režija: Henrik Neubauer; Kostumi: Alenka Bartl.

Rezervacija in prodaja vstopnic od petka, 1. marca dalje pri Glasbeni Matici, ul. R. Manna 29, tel. 29-779.

IZSLA JE NOVA ŠTEVILKA »MOSTA«

V prodaji se je pojavila nova številka tržaške revije »Most«.

Izšla je tudi 4. številka »Literarnih vaj«.

„Zgodovinski večeri“ v Gorici

V okviru četrtkovih zgodovinskih večerov, ki jih prireja Slovensko kat. akademsko društvo v Gorici, so do sedaj predavali: dr. Šah, dr. Kacin in zadnji četrtek dr. Bednarik o »Političnem zaščanju goriških in tržaških Slovencev pod fašistično diktaturo«.

Predavanja se je udeležilo veliko število visokošolcev in izobražencev. Predavatelju je šlo pri podajanju dogodkov v dvajsetletju 1920-1940, ki še niso sintetično obdelani, predvsem za zgodovinsko utemeljeno periodizacijo, po njegovem vidiku štirih obdobj: pravne obrambe, potem nekakšnega »apartheida«, nato tajnega zbiranja in nazadnje prehoda, preko raznih narodnih odborov, v materialni odpor. Z dokazi je predavatelj ugotovil, da so tedanji javni delavci doprinesli v okviru danih možnosti vse, da se je v ljudstvu ohranila jezikovna in narodostna zavest, sicer bi oboroženi odpor brez tistega podobnega in žrtev polnega dela ne imel več česa osvobodjevati. Poslušavci, tudi od drugod, so iz lastne izkušnje doživetim izvajanjem pritrjevali z navdušenim ploskanjem.

Pri debati so nekateri navzočih (dr. Sfiligoj, prof. Komjanc) dopolnjevali predavateljevo podajanje in vpletli, zlasti dr. Sfiligoj, dosti novih elementov, ki osvetljujejo tisto mračno dobo primorskih Slovencev.

Naslednje predavanje bo obravnavalo položaj Kraških Slovencev med dvema vojnama. Dan bo šele določen.

—0—

Vendarle

Kot smo izvedeli, bo novi roman Alojza Rebule vendarle izšel že letos pri Slovenski matici v Ljubljani, v nasprotju z novicami, da bo izšel šele prihodnje leto.

Dejanje romana se dogaja v antiki, v starem Rimu, a problematika, ki jo obravnava, je močno aktualna tudi za modernega človeka. Ni še čisto gotovo, kakšen bo naslov, a ni izključeno, da bo nosil roman naslov »Sibilin veter«. V slovenski kulturni javnosti vlada za to novo Rebulovo delo izredno zanimanje.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

BOR ČVRSTO NA TRETJEM MESTU

Tržaški gasilci, katere je letos močno ojačal borovec Walter Veljak, so priredili v soboto zvečer pravo presenečenje s tem, da so po ostri borbi premagali vodečo ekipo Bovoli iz Bologne. Vendar pa jim zelo verjetno tudi ta zmaga ne bo dopustila, da bi se še letos spet vrnil v A ligo. Bovoli ima sedaj štiri točke naskoka in se nam ne zdi več dosegljiv.

BOR je zmagal na tujih tleh v Forliju s tamkajšnjo ekipo Intrepido. S tem je BOR še vedno na odličnem tretjem mestu v lestvici.

Sedaj čaka BOR cela serija izredno težkih srečanj. Ze prihodnjo soboto se bodo pomerili v telovadnici Ul. della Valle z ekipo tržaških gasilcev. Spominjamo se še vedno prvega »derbyja«, ki je bil izredno razburljiv in izenačen. Tokrat so za las prevladali gasilci. Ni izključeno, da bo tokrat rezultat drugačen. Mi si to iz srca želimo. Naši fantje imajo, če hočejo, toliko značaja in zagrizenosti, da lahko v odlični formi premagajo tudi ekipe, ki so na papirju močnejše.

Nato bodo borovci gostovali v Bergamu proti prerojeni Celani, v naslednjem kolu pa bodo spet igrali pred domačim občinstvom proti samemu Bovoliju. Torej trije izredno težki matchi zapovrstjo. Upajmo, da so naši odbojkarji na ta »tour de force« pripravljeni tako fizično kot psihološko. Želimo jim čim več uspeha in prosimo publiko, da bi jim s svojim toplim, a športnim bodrenjem pomagala do čim večjih uspehov.

ISTVAN KORPA MEDNARODNI PRVAK NEMČIJE

Večkratni jugoslovanski državni prvak Istvan Korpa, študent iz Sente, ki študira na ljubljanski univerzi, nastopa pa za ljubljanski namiznoteniški klub Olimpija, je preteklo nedeljo dosegel na mednarodnem prvenstvu Nemčije izreden podvig. Zmagal je med posamezniki, čeprav je bila prisotna vsa evropska elita. Manjkali so samo Rusi. Jugoslovani so tokrat slavili res izreden uspeh, kakršnega ni nihče niti od daleč pričakoval. Od štirih polfinalistov so bili kar trije Jugoslovani in sicer: Korpa, Vecko in Surbek. V polfinalu je Korpa gladko odpravil zelo nevarnega in v svetovni areni znanega Romuna Giurgiuco, Vecko pa je z izredno igro spravil na kolena zadnje čase bolj kvotiranega Surbeka. Pravo presenečenje turnirja je bil prav Vecko. Favorita turnirja Nemca Schöllerja je premagal komaj 17-letni Madžar Jonier. No, in prav Jonierja je gladko odpravil Slovenec Edo Vecko, ki je skupno s Korpo dobro znan vsem tržaškim ljubiteljem bele žogice. V Nemčiji sta namreč Korpa in Vecko enostavno ponovila finale mednarodnega turnirja za tretjo Borovo nagrado, ki ga je v letošnji sezoni z velikim uspehom organiziralo S. Z. BOR. Tudi v Nemčiji je po krasni borbi prevladal nad klubskim tovarišem Edom čudoviti Korpa, ki po pravici spada v sam vrh svetovne elite. Če bodo Korpa, Vecko in Surbek, pa tudi mladi Stipančič še naprej tako uspešno igrali, bodo na evropskem prvenstvu v Franciji veljali prav gotovo za glavne favorite.

Edi Košuta

—0—

PROTI TOBAKU

Pri glasovanju o proračunu zdravstvenega ministrstva so nekateri poslanci združene socialistične stranke predlagali, naj začne vlada ostro propagando proti kajenju. Vlada je predlog sprejela in bo izdala odločbe o prepovedi kajenja v šolah, bolnišnicah in v javnih lokalih.

Prizadeti bodo tudi vojaki kadilci, ker jim ne bodo več dajali po 10 cigaret na dan kot doslej. V zameno bodo prejeli gotovo vsoto denarja.

Nova pokrajina

Z izglasovanjem v parlamentarni komisiji je dosedanji okraj Pordenone postal pokrajina, tako da imamo v Italiji zdaj 93 pokrajin.

S proglasitvijo pokrajine se je izpolnila davna želja Pordenoncev po neodvisnosti od Vidma, kamor so doslej spadali. Nova pokrajina obsega ozemlje na desnem bregu Tilmenta in meri 2302 kvadratna kilometra. Prebivavcev pa ima 250 tisoč, ki so precej gosto naseljeni. Na en kvadratni kilometer jih pride približno 109. Najgostejša naselja so okrog S. Vito, Pordenone, Sacile, kjer je razvita industrija in tudi kmetijstvo.

Industrijsko središče je v glavnem mestu Pordenone, ki je glavni italijanski kraj za proizvodnjo električnih gospodinjstvih strojev. Ta industrija je že segla preko domačega okvirja v evropsko merilo. Drugo industrijsko mesto je Maniago, ki mu pravijo italijanski »Solingen«; tu je na višku izdelovanje jeklarskih predmetov in finih priborov.

Poleg dveh osrednjih ima nova pokrajina

Štmaver:

ZAPUŠČAJO NAS »STRICI«

Pravzaprav bi morali pisati Štmaver ob Pevmici, ker sega štmaverski okraj do tega žuborečega potoka, kjer je še precej hiš. Prav tukaj je živelo nekaj samskih stricev, ki jih je lani in letos pokosila smrt.

Lansko leto sta umrla — spomnili smo se jih tudi v Novem listu — 83-letni Piro Breščak in 60-letni Valentin Maurič. Letos, in sicer 20. februarja, se je pa ločil od nas 66-letni Hlede Valentin. Kar nenadno ga je zadela ponoči kap. Stanoval je na desnem bregu Pevmice blizu podsabotinskega bloka. V hiši je bil sam. Ko ga ni bilo zjutraj kot po navadi na dvorišče, so vdrli finančni stražniki v njegovo sobo in so ga našli mrtvega na postelji.

Pokojnik je bil tihega in zelo dobrega značaja. Obdeloval je mirno svojo zemljo ali pomagal sosedom. V domači zemlji naj tudi zdaj mirno počiva!

še vse polno manjših industrijskih središč. Izmed treh pokrajin dežele Furlanija-Juljska krajina ima Pordenone največ razvojnih možnosti, tudi zaradi vodilnih italijanskih industrij. Od celokupnega deželnege obsega pride na to pokrajino 29,4% ozemlja. Prebivavstva pa 20%. Obsega tri okrožja z 51 občinami.

—0—

BREZBRIZNOST DO POMOROV JUDOV

(Nadaljevanje s 3. strani)

riših in vendar tudi oni niso skušali pokolov preprečiti.

Vso to brezbriznost si lahko razlagamo samo s cinizmom tedanjih oblastnikov v obeh taborih, ki sta bila v vojni s Hitlerjevo Nemčijo. Judje bi bili v vsakem primeru obema taboroma v breme tudi po koncu vojne, že zaradi težav s prehrano in prevoznimi sredstvi, pa tudi politično, kajti jasno je bilo, da bo treba tistih šest milijonov Judov po vojni nekam naseliti, ker ne bodo hoteli ostati v krajih, kjer so bili preganjani. Toda kam? V Združene države, kamor bo nedvomno hotela večina? Očitno rasisti v Združenih državah niso želeli tolikšnega priliva Judov. Ali v Palestino? Tja jih niso bili pripravljeni pustiti, kot je dokazala tudi povojna britanska politika do Judov v Palestini, saj so britanske vojne ladje lovile stare parnike, s katerimi so se skušali Judje vtihtopiti v Palestino. Torej je bilo najbolje, napraviti se gluhe in slepe in prepustiti hitlerjanskim morilcem, da rešijo ta problem... Sovjeti pa so tudi vedeli, da Judje v taboriščih niso naklonjeni komunizmu, ampak da gre po večini za meščanske, na Zahod usmerjene elemente. Zato niso pretakali solz za njimi. Neprijazen in celo sovražen odnos do Judov je še danes značilen za sovjetsko politiko.

Zgodba pokolov judovskega prebivavstva v Evropi je torej zgodba človeške brezbriznosti in cinizma oblastnikov velikih držav, katerim so merilo za vse, tudi za najhujše trpljenje in krivice, le sebični in oportunistični interesi njihovih vlad ali posameznih skupin, ki istijo državne koristi s svojimi.

GOSPODARSTVO

Špargljevi nasadi in letina

Gojenje žlahtnih špargljev zavzema v naši deželi vedno večje mere. Pridelovanje izbranih vrst povrtine se je v zadnjih petih letih močno razmahnilo in predstavlja eno prvih postavk v našem kmetijskem gospodarstvu. Povprečna proizvodnja izbrane vrtnine je znašala v naši Furlansko-beneški deželi leta 1965: 58 milijard in pol lir, leta 1966 pa je poskočila že na preko 65 milijard.

To leto je pomenilo nekak mejnik v razvoju umnega vrtnarstva. Tokrat so se v Gorič zbrali kmetijski strokovnjaki in so proučili ter izvedli nove moderne načine obdelovanja vrtnarskih pridelkov, predvsem kar se tiče mehanizacije pa tudi strokovne usposobljenosti obdelovavcev samih. Pokrajinska uprava je sprejela v svoje breme tozadevni strokovni pouk. Pričakuje se, da bo tudi deželno kmetijsko odborništvo dalo nove pobude za gojenje vrtnine, ki je že od nekdaj cenjena na Goriškem in Videmskem.

Že od nekdaj so pa najbolj sloveli naši šparglji, ki zaradi rudninskih snovi naše prsti nimajo tiste grenčine v sebi kot v drugih krajih; obenem pa tudi niso tako vodeni in puhli repi podobni kot debelejšje vrste iz bolj mokrih krajev.

Lansko leto je znašala proizvodnja špargljev ali belušev v naši deželi 4890 stotov; v primeri z letom 1962 se je skoraj podvojila. V zadnjih petih letih se je podvojila tudi obdelovalna površina za šparglje za 20 odstotkov. Danes znaša 126 hektarjev. Izboljšanje gojitvenega postopka je povečalo tudi hektarski donos. Leta 1962 smo pridelali 25 stotov na en hektar, lansko leto pa tudi do 39 stotov.

Po posameznih pokrajinah nam da gojenje in donos špargljev sledečo sliko: prednjači videmska pokrajina s 3410 stoti na površini 81 hektarjev. Sledi Goriška s 1400 stoti in z obdelovalno površino 43 hektarjev; Tržaška pa pridelala 80 stotov, a intenzivno le na dveh hektarjih površine.

6

BIMBO BIMBO BIMBO BIMBO

Piše MILE MIRNIK
Riše MARJAN BREGAR

Večja je bila zmeda na igrišču, bolj se je Bimbo zabaval. In tudi občinstvo se je zabavalo in nekdo je začel vpiti, da je opica izumila trojni W sistem in da jo je treba vzeti v prvo zvezno ligo.

Nazadnje je Bimbu zmanjkalo sape: pač ni imel tolikšne kondicije in tako treniranih nog kakor pravi zaresni nogometaši. Zavihtel se je še slednjič na gol, skočil na rame sodniku in mu izmaknil iz ust piščalko, preden je mogel ta še poslednjič pihnuti vanjo.

zda metal igralcem, ki so jo zmedeni podajali drug drugemu in vodili pred nasprotni gol, zdaj jo je prijel in tekal z njo po igrišču, obdan od obeh moštev, zdaj spet je vlačil z igralcev hlače, da so morali nekateri sedeti v travo in na ta način skriti svojo goloto...

Sodnik pa je tekal sem in tja za krdelom in piskal kakor železničar, ki so se mu zmešale kretnice in skuša zdaj s piščalko dopovedati strojevodji brzega vlaka, da se bo zaletel v cisterno z bencinom.

11. Bimbo izumi trojni W sistem

Srednji napadalec je poskakoval pod golom in skušal doseči Bimba, ki je sedel na vratnici, zapleten v napadalevo majico. Občinstvo je sklepalo stave, ali bo napadalec dobil majico nazaj ali ne. Kdo ve, kako bi se ta igra končala, če se je ne bi Bimbo naveličal, skočil z gola na igrišče, pograbil žogo in jo začel metati v igralce.

Kar je sledilo, je bila nepopisna zmeda. Bimbo je žogo

predmestnih hiš — spet se mu je oglasila piščalka tik za hrbtom. Ne da bi se ozrl, je zbra zadnje moči in pogнал še bolj. Cesta je zdaj vodila med travniki in njivami. Nedaleč od nje je po železniški progi sopihal vlak. »Zdaj pa še to — zapornice so gotovo zaprte...!« Res so bile zaprte. Janez se je vdal v usodo. Zavrl je pred zapornicami, ustavil in se ozrl nazaj.

Bimbo je sedel v zabojčku in piskal na piščalko, ki jo je bil vzel sodniku.

Ce me zdaj dobijo, če ugotovijo, da sem jaz kriv vsega tega — je pomislil Janez in mraz ga je stresel. Skočil je na tla, sedel na bicikel in pogнал. Komaj je dobro stopil na pedale, ko se je tik za njim oglašil presunljiv žvižg na piščalko. Me že imejo, je pomislil, milica me lovi!

»Ne dam se« je rekel na glas, sklonil glavo, se z vso močjo uprl v pedale in pogнал še bolj. Dirjal je mimo bencinske črpalke, čez kratek most, mimo zadnjih

12. Janez komaj pobegne zasledovalcem

Sodnik, ki je ostal brez piščalke, je krilil z rokama kakor debela raca, ki se pripravljala, da bi vzletela, pa ji tega ne dajo teža in leta. Občinstvo je pobesnelo: eni so zahtevali konec tekme, drugo so bili za nadaljevanje, tretji so spodbujali igralce k pretepu in nekdo je z belim glasom predlagal, naj se sodnik namesto piskanja odslej tolče po glavi, ker da bo to dovolj glasno donelo in se bo slišalo dalje kakor piščalka.